

CATALUNYA+ CRISTIANA

SETMANARI D'INFORMACIÓ I DE CULTURA RELIGIOSA

«Cada pas que fem per un germà és un pas a Déu»
Antoine de Saint-Exupéry

Any XXIII • Núm. 1.180 • 1,50 €

2 • maig • 2002

Esperanto: una llengua per a la humanitat

La llengua que ens parla amb esperança d'un món en pau

En la tradició judeocristiana l'orgull humà va fer aixecar la torre de Babel, i va provocar el gran càstig: l'aparició sobtada d'infinites llengües diferents i, per tant, la confusió i la incomprensió entre les persones. A finals del segle XIX aquesta mateixa incomprensió experimentada en pròpia pell va fer rumiar L. L. Zamenhof, un jueu de la Polònia ocupada per Rússia, en la possibilitat d'una llengua senzilla que facilités al màxim la comprensió entre els homes i

escurcés distàncies entre ells. Zamenhof va presentar aquesta llengua el 1887: l'esperanto. Coneguda com la llengua internacional per excel·lència, l'esperanto va més enllà de la gramàtica i la lingüística, i conté un ideal d'humanitat i convivència. És aquesta característica de l'esperanto i del moviment que ha creat, l'esperantisme, el que ha cridat l'atenció de l'Església catòlica, que l'ha admès com a llengua litúrgica.

En el món global i uniformitzador d'avui val la pena escoltar una veu diferent i prou interessant, la dels esperantistes, que ens parlen sobre la seva llengua i el que representa. Els qui l'aprenen no s'acostumen a

fixar només en la utilitat immediata, material, sinó que tenen en compte la finalitat última que perseguia Zamenhof: la reconciliació de la humanitat.

Pàg. 2, 3, 4 i 5

Tolerància zero amb els sacerdots pederastes

La setmana passada el Papa va convocar els tretze cardenals nord-americans per tractar la problemàtica dels escàndols de pederàstia que s'han destapat darrerament. Joan Pau II es va mostrar molt rotund sobre la posició a defensar en aquests casos: línia dura contra els sacerdots que hagin comès abusos sexuals a nens o joves. El Pontífex va reconèixer que no es va actuar correctament en molts casos en no informar les autoritats civils sobre aquests escàndols i va instar l'Església nord-americana a vetllar perquè mai més no es donin casos d'aquest tipus. Els cardenals van proposar un procés especial per secularitzar els sacerdots que s'hagin verificat com a pederastes. D'altra banda, Joan Pau II va agrair la tasca de l'Església als Estats Units i va reafirmar el valor del celibat dels sacerdots com a do de Déu a l'Església.

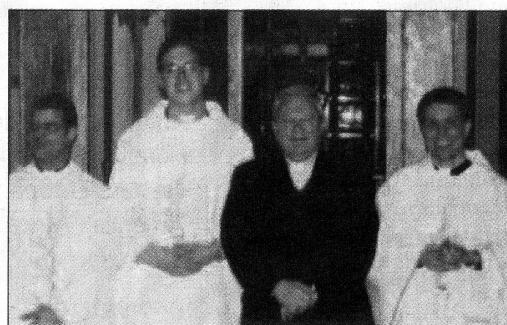
Aquesta trobada amb els cardenals

es produïa pocs dies després que el Bisbe de Roma subratllés una vegada més a tots els consagrats la crida a la santedat. A la Jornada Mundial de Pregària per les Vocacions, Joan Pau II demanava als cristians pregària perquè tots els sacerdots i religiosos «doin un testimoni vàlid amb la seva santedat de vida i de ministeri».

Pàg. 7 i 8

L'Església viu la joia de quatre nous preveres

L'Església a casa nostra ha estat d'enhonorabona. Coincidint amb el diumenge pasqual del Bon Pastor, les diòcesis de Tortosa i de Girona van viure joioses l'ordenació de quatre nous preveres. Els tres diaques Xavier Margalef i Jornet, d'Amposta; Fernando Palau i Vicente, de Benicarló, i Josep Lluís Serrano i Pentinat, de Tivissa, van rebre el 21 d'abril de mans del bisbe Xavier Salinas l'ordenació de preveres de l'Església de Tortosa. La celebració va tenir en el marc incomparable de la catedral de Tortosa un aire festiu i solemne, com pertoca

El bisbe Salinas, amb els nous preveres de Tortosa.

a l'esdeveniment eclesial que s'hi celebrava. A la diòcesi de Girona, concretament a Banyoles, el mateix dia es respirava també un sentiment de joia amb la con-

Mons. Soler, acompanyat de Mn. Ramon Jacquet.

de Roma, i que d'aquí a uns mesos serà ordenat prevere diocesà.

Pàg. 17, 18 i 19

Sumari

Pàg. 8 Jornada Mundial de Pregària per les Vocacions

Pàg. 22 Manifest del Secretariat de l'Escola Cristiana

Pàg. 23 Barcelona: IV Jornada Arxiprestal Sagrada Família

Pàg. 24 Tarragona: col·legi del Carme, educar fent ciutat

Pàg. 31 Concurs Any Gaudí

Sant Anastasi: 375 anys com a patró de Lleida

La tradició diu que el sant era lleidatà i que fou martiritzats a Badalona l'any 303

Pàg. 20 i 21

Editorial

Una llengua universal i compartida

El procés de construcció europea és sens dubte un gran avanç per a la història del vell continent. Després de segles de guerres, confrontacions i disputes, d'aliances parcials d'uns contra els altres, sembla que per fi podem parlar d'unitat, almenys en el sentit econòmic, que —no ens enganyem— és el que avui dia mana, i potser en un futur no gaire llunyà també en l'àmbit polític.

Dubtes no en falten, els canvis sempre creen escepticismes i protestes dels que no volen abandonar els vells sistemes establerts. Ho estem veient en alguns països on els crítics a la unitat total o a l'abandonament de la moneda tradicional són nombrosos i dificulten la cohesió total que necessita un projecte comú europeu. L'ascens de l'extrema dreta, en alguns casos de forma alarmant, ha de preocupar no només per l'euroescepticisme que comporten aquests partits, sinó també per la política que propugnen en temes com la immigració o la pena de mort, o fins i tot, en aspectes que afecten el cor de les mateixes democràcies.

Posar d'acord diverses nacions amb cultures, llengües i particularitats diferents no és fàcil, encara que és cert que s'han donat passos importants i que el camí sembla que ja no té retorn. A poc a poc s'aniran intensificant els llaços d'unitat i Europa es presentarà davant el món com un sol interlocutor, amb un pes i una força internacional important, com la té per exemple els Estats Units d'Amèrica.

Tots aquests esforços per la unitat no preveuen la presència d'una única llengua per a la Comunitat Europea. Ningú no vol cedir i renunciar a la seva, així que diverses llengües —normalment les més importants— comparteixen l'oficialitat en actes públics i materials comuns per a tots els països. En d'altres casos com en els nous bitllets s'ha optat per suprimir qualsevol text i tan sols posar la paraula euro en transcripció occidental i grega.

És probable que en el fons no es treballi per una llengua europea, perquè encara que no es digui, es dona per fet que l'anglès es va imposant com la

llengua comuna per a tots, no només per als europeus, sinó també per a tot el món. I és que la supremacia nord-americana és tan gran que lògicament el seu idioma és el que domina totes les activitats internacionals. No hi ha dubte que en el futur qui no sàpiga anglès tindrà dificultats per a moure's pel món i, fins i tot, per trobar un lloc de treball, per això avui s'estudia anglès en gairebé totes les escoles del món i a més des dels primers anys del projecte educatiu.

És una llàstima, perquè l'anglès no deixa de ser un idioma imposat, aliè a tots el que som hereus de la llengua llatina, com també als que parlen el grec o les llengües germàniques. És com en altres etapes de la història la llengua del fort, del que domina el món, de l'«Imperi», del qui té el control econòmic. No és una llengua de consens, acceptada per tots, que totes les persones la senten com a seva.

L'esperanto ha estat l'intent més reeixit de buscar un idioma comú, de tal manera que tots els ciutadans puguin sentir-se'l seu perquè parcialment té part de la seva pròpia llengua, compartida amb la dels altres països i cultures. Una bonica idea que ha il·lusionat milers de persones, i que continua tenint els seus adeptes encara que avui més que mai signifiqui remar contra corrent, perquè tot el que té de romàntic i d'idealista l'esperanto, ho té de molt poca força davant l'empenta del totpoderós anglès.

L'Església ha mostrat en diverses ocasions la seva simpatia cap a aquesta forma de parlar i d'entendre la vida. De la mateixa manera que ha criticat la globalització que signifiqui el domini d'uns sobre altres i no el compartir, també ha defensat totes les iniciatives que contribueixin a una sana globalització que cerca la unitat a base de buscar aspectes complementaris d'uns i altres.

La dispersió de les llengües, des d'un punt de vista bíblic, s'ha vist com quelcom negatiu, herència de la «Torre de Babel», per això qualsevol intent d'unir els homes i dones en una mateixa parla sense que això signifiqui la renúncia total o la imposició per part de ningú, ha de ser vist com quelcom convenient i positiu.

CATALUNYA CRISTIANA

Director: Mn. R. Octavi Sánchez

Sotsdirectora: Gna. Gemma Morató

Redactors: Eduard Brufau, Miquel Àngel Codina, Samuel Gutiérrez, Rosa M. Jané, Carme Munté, Rosa Peraire

Lingüista: Montserrat Pibernat

Arxiu i fotografia: Eulàlia Grande

Corresponsals: Guillem Farré, GIRONA; Jordi Curcó, LLEIDA; Lluís Serra i Miriam Díez ROMA; Guillem Ferrer, ILLES BALEARS; Antoni Mirabet, SEU D'URGELL; Ramon Estany, SOLSONA; Joan Boronat, TARRAGONA; Joaquim Blanc i Roman Casanova, TORTOSA; Fàtima Alemany, VIC

Col·laboradors externs: Gmà. Adrià, Pilarín Bayés, Joan Carrera, Francesc Gamissans, Enric Graupera, Joan Guiterras, Joan Antoni Mateo, Francesc Nicolau, Cristóbal Sàrrias, Pere Tena, Ferran L. Tognetta, P-J Ynaraja, Joan Manuel Gutiérrez

Fundadors: Mn. Joan E. Jarque i Mn. Francesc Malgosa

Edita: Fundació Catalunya Cristiana per a l'evangelització i la cultura

Redacció, administració, publicitat i promoció:
C/ Comtes de Bell-lloc, 67-69 - 08014 BARCELONA
Tel. 934 092 810, Fax 934 092 820

E-mail: catcris@ibernet.com

Gerent: Jaume Vinyals

Publicitat: Josep Harris

Promoció: Alfons Miralles

Secretaria i subscripcions: Victòria Camps, Antònia Canals

Administració i comptabilitat: Isabel Giralt

Autoedició i compaginació: Carlos Aguado

Impressió: Impressions Intercomarcals, SA Ctra. C-1.411, Km 34. Polígon industrial El Cementiri. Tel. 938 788 403. Fax 938 788 212 - 08272 SANT FRUITÓS DE BAGES - DLB 14.387/79

Difusió controlada per

Membre de la UCIP
International Catholic Union of Press

Membre de l'APPEC
Associació de Publicacions Periòdiques en català

SUBSCRIPCIONS ANUALS EN CATALÀ O CASTELLÀ

Catalunya, resta de l'Estat espanyol, Andorra, Gibraltar i Portugal: 75,02 € (12.480 ptes.)

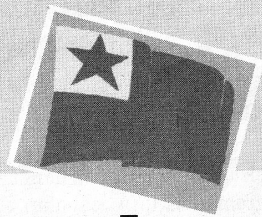
Resta d'Europa: 137,92 € (22.950 ptes.)

Amèrica i Àfrica: 169,49 € (28.200 ptes.)

Àsia i Oceania: 235,01 € (39.100 ptes.)

en primer pla

L'esperanto és una llengua amb un clar rerefons humà i espiritual

■ La voluntat de pau va dur a la creació de l'idioma universal

Els intents històrics d'inventar llengües noves han estat nombrosos, però pocs han tingut al darrere una càrrega d'ideals tan important com l'esperanto. És sens dubte aquest aspecte que va més enllà de la simple gramàtica, el que ha fet progressar aquesta llengua, nascuda ja fa 115 anys. En un món on la violència

entre les nacions encara és una realitat, l'esperanto aporta una idea de pau i germanor en ella mateixa, atès que és un idioma que no és de cap poble en concret sinó de tota la humanitat. Per aquests motius, l'Església, catòlica sempre s'hi ha mostrat agradablement favorable.

bar amb una lletra determinada, tots els adjectius amb una altra, etc. A part de ser una regla molt lògica, d'aquesta manera l'aprenentatge seria més senzill, perquè ràpidament identificaríem la funció de cada mot.

Aquesta norma va ser una de les que va aplicar, molts anys després, Lejzer Ludwik Zamenhof (1859-1917) a l'hora de crear la nova llengua internacional: l'esperanto. A la segona meitat del segle XIX hi va haver més d'un projecte de llengua internacional —com ara la del sacerdot catòlic alemany Johann Martin Schleyer, el volapük— però cap d'elles no va reeixir. De totes elles només l'esperanto ha tingut èxit. Aquesta llengua, no només ha sobreviscut, sinó que ha quedat com la llengua planificada internacional per excel·lència.

Val la pena d'entendre les raons que van dur Zamenhof a crear una llengua internacional. Ell era un jueu que vivia en una regió, la Pòlia, sota domini de l'imperi de la Rússia tsarista, on confluïen una multitud de llengües, cultures i religions. La seva família mateix sabia parlar més d'un idioma. Però aquesta diversitat, utilitzada per la classe política, més que crear riquesa, massa sovint derivava en recels i alguns cops en violència entre els diferents grups ètnics. Aquesta tensió entre comunitats va empenyer Zamenhof des de petit a lluitar per l'entesa entre els pobles, que, òbviament, havia de començar per la llengua. Hi va començar a treballar d'adolescent, i el 1887, amb 28 anys, la va presentar en societat amb un manual de 40 pàgines titulat *Llengua Internacional*. Signava amb el pseudònim Dr. Esperanto (el qui espera o té esperança), del qual ben aviat la nova

UN PROBLEMA QUE VE D'ANTIC

«En tota la terra es parlava una mateixa llengua i es feien servir les mateixes paraules. (...) Després van dir: «Vinga, edifiquem-nos una ciutat i una torre que arribi fins al cel, així ens farem un nom i no ens dispersarem per tota la terra.» (...) I el Senyor es digué: «Tots formen un sol poble i parlen una sola llengua. Si aquesta és la primera obra que emprenen, des d'ara cap dels seus projectes no estarà fora del seu abast. Baixem a posar confusió en el seu llenguatge perquè no s'entenguin entre ells.» Així el Senyor els va dispersar des d'aquella regió per tota la terra, i van abandonar la construcció de la ciutat. Per això, aquella ciutat porta el nom de Babel, perquè allà el Senyor va posar la confusió en el llenguatge de tota la terra, i des d'allà va dispersar els homes arreu de la terra.» (Gn 11,1-9)

En aquest conegut passatge de la Bíblia s'associa lúcidament l'origen de cultures i llengües diferents amb l'existència de desavinences i incomprensió entre els diferents pobles. Des d'antic, doncs, la diversitat cultural, i més en concret, la lingüística, més que un signe de riquesa ha estat vista com una font greu de problemes. Com que el primer pas per intentar conviure amb una altra cultura és fer-se entendre amb la parla, en diverses èpo-

ques al llarg de la història s'ha tendit a cercar una llengua comuna per a una sèrie de civilitzacions properes però amb idiomes diferents. A vegades aquesta llengua esdevenia una barreja de diferents parles, per la qual cosa tothom s'hi sentia més o menys còmode. Aquestes llengües mixtes actualment són conegudes amb el nom de koiné. Normalment, però, el procés d'establiment d'una llengua comuna era ben diferent: entre un seguit de cultures veïnes, la que sobresortia més políticament o militarment era la que acabava imposant la seva llengua a les altres. La desigualtat política, econòmica i militar, doncs, s'acabava traduint tard o d'hora també en desigualtat lingüística. Els de la cultura forta es podien desplaçar fent servir només la seva llengua, mentre que els veïns s'havien d'esforçar a aprendre-la. Segons el grau de pressió de la cultura dominant, les llengües de les regions més febles podien acabar desapareixent i tot.

En el nostre àmbit mediterrani aquestes situacions de domini es van donar antigament amb la llengua grega i principalment amb la llatina. La imposició d'aquesta segona va anar acompanyada de l'expansió política de l'imperi romà i, almenys en el camp lingüístic, va suposar la desaparició de nombroses llengües autòctones de la península ibèrica i itàlica. Actualment l'idioma que més es fa servir

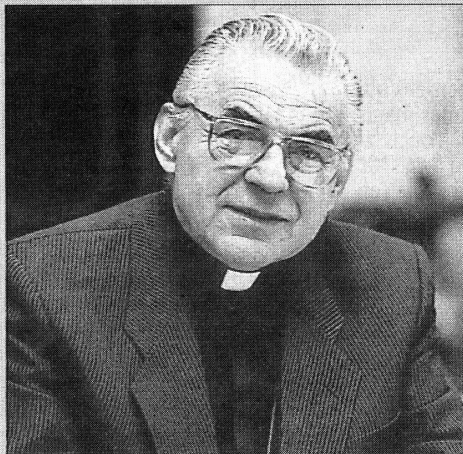
per a la comunicació internacional és sense cap mena de dubte l'anglès a causa de l'hegemonia evident dels països de parla anglesa, sobretot dels Estats Units. Però l'anglès, com qualsevol altra llengua natural, no resulta fàcil d'aprendre com Déu mana, a menys que es visqui en una comunitat anglòfona durant força temps, cosa que no pot fer tothom. Cal, doncs, una llengua fàcil, clara i a l'abast de tothom, també econòmicament.

L'ESPERANTO I LES LLENGÜES PLANIFICADES

Al segle XVII per evitar les imperfeccions, els dobles sentits i la complexitat de les llengües naturals alguns pensadors van començar a rumiar de crear un llenguatge racional capaç d'expressar tots els conceptes filosòfics amb precisió, sense errors ni malentesos. El llatí no era apropiat pel seu grau de complexitat. Entre molts altres Descartes (1596-1650) i Leibniz (1646-1716) es van imaginar aquesta possible llengua, però cap dels intents es va arribar a posar en pràctica o si ho va fer va fracassar. Tot i això, al segle XVIII, el matemàtic Maupertius (1698-1759) va fixar un principi d'allò més útil: «Les paraules de cada categoria gramatical han d'acabar amb la mateixa lletra.» Això vol dir, per exemple, que tots els noms han d'aca-

Religió i esperantisme

Tot i que el moviment esperantista és areligiós, a causa de la seva voluntària neutralitat, el seu ideal de fraternitat universal no deixa de tenir punts en comú amb l'objectiu de les diverses confessions existents, sobretot amb el cristianisme. Així, ja des dels primers anys van sorgir grups confessionals en el moviment esperantista, i el 1906 el papa Pius X va rebre en audiència un primer grup d'esperantistes catòlics. Poc temps després, es va fundar IKUE, (Unió Esperantista Internacional Catòlica), amb seu a Roma, avui encara plenament activa i que des de fa gairebé cent anys publica la revista *Espero Katolika*. Al llarg del segle XX diferents papes han atorgat la seva benedicció a la revista i l'associació en general. Els pontífexs més recents, Pau VI i Joan Pau II, s'han interessat pel moviment. El Papa actual li ha donat una empena especial en fer-lo servir en algunes de les seves felicitacions nadalenesques i pasquals. És significatiu que el primer cop que va llegir públicament en esperanto fos al santuari de Czestochova (Polònia), terra natal de Joan Pau II, però també del Dr. Zamenhof. Ràdio Vaticana, a més, emet cada diumenge un petit espai en llengua

El cardenal Miloslav Vlk, president de la Conferència Episcopal Europea, destacat esperantista dins de l'Església.

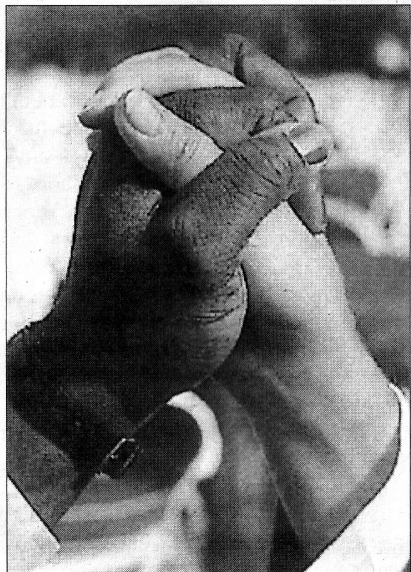
esperanto per a tots els catòlics.

L'interès de l'Església catòlica per l'esperanto, tenint-ne sempre en comte l'ideal humà que conté, també està relativament estès entre la jerarquia. El mateix president de la Conferència Episcopal Europea i arquebisbe de Praga, el cardenal Miloslav Vlk, és de fa anys un aferrissat esperantista, molt vinculat amb IKUE. També és interessant saber que de fa temps l'esperanto està aprovat pel Vaticà com a llengua litúrgica, en la qual, doncs, es pot predicar i oficiar misses.

Just després de la catòlica IKUE va sortir el 1911 KELI, (Lliga Esperantista Internacional Cristiana), amb seu als Països Baixos, i de confessió protestant, i més modernament la Lliga Esperantista Internacional Ortodoxa, amb seu a Bulgària. Dues organitzacions més d'esperit religiós en el món esperantista són IABO (Associació Internacional de Bibliastes i Orientalistes), fundada el 1967 i amb seu a Roma, i TEL (Lliga Ecumènica Universal), fundada el 1985 i amb seu a Atenes. També han sorgit entitats d'altres religions, com l'Associació Esperantista Islàmica Internacional, amb seu a Pakistan.

llengua va agafar el nom. Era un llibret de 40 pàgines amb un pròleg, on s'expliquen els avantatges d'una llengua comuna, una gramàtica, un vocabulari i uns textos de mostra. En aquesta obra, a més, demanava que els lectors interessats de debò a aprendre la nova llengua li ho fessin saber i que li intentessin escriure en esperanto. Seria la prova de foc per comprovar si realment aquell invent lingüístic a la pràctica rutllava amb gent de llengües molt diferents. Ben aviat es va iniciar una correspondència que va demostrar sobradament que la nova llengua servia per comunicar-se. I d'aquesta manera també es va anar teixint una xarxa de coneixences i amistats que acabaria desembocant en el moviment esperantista.

L'idioma creat per Zamenhof, a diferència dels molts altres intents de llengües planificades que l'havien precedit i que encara el seguirien, conjuminava gairebé a la perfecció la senzillesa i una utilitat pràctica irreprotxable. Malgrat tenir elements de llengües molt

tswald (1853-1932), premi Nobel de química el 1909, o el prestigiós filòleg danès Otto Jespersen (1860-1943). Però l'interès per l'esperanto, amb el pas del anys no es va limitar a quatre experts, sinó que es va escampar sense cap mena de problema per les classes modestes (que no tenien, és clar, grans coneixements lingüístics), la qual cosa demostrava un cop més la utilitat i validesa de la nova llengua.

EL MOVIMENT ESPERANTISTA ES CONSOLIDA

L'extensió de la llengua internacional va aglutinar en cada país grups d'esperantistes que tard o d'hora acabarien formant les primeres associacions nacionals, sobretot a l'Europa occidental. Quan aquestes van ser prou fortes i el gruix de gent que sabia esperanto en diferents països va ser prou important, es va poder pensar d'organitzar trobades internacionals. Els esperantistes francesos van prendre la iniciativa i el 1905 van organitzar

públic internacional l'entenia a la perfecció. Per organitzar tot el moviment mundialment va ser essencial la creació de la Universala Esperanto-Asocio el 1908, que a partir de llavors, i encara ara, marca les línies d'actuació de l'esperantisme.

L'experiència del congrés va ser tan bona que des de llavors es va repetir l'experiència any rere any: el 1906 a Ginebra, el 1907 a Oxford, el 1908 a Dresden, el 1909 a Barcelona... El moviment —la movado— estava en marxa, i de mica en mica s'anaven fent passos importants. Així el 1905 Zamenhof publicava *Fundamenta de Esperanto*, que establiria definitivament les regles de l'esperanto. D'altra banda, aviat es va veure la necessitat de traduir grans obres de la literatura universal, amb la finalitat de demostrar que la nova llengua era tan capaç com les altres d'expressar-se bellament. Així diversos esperantistes van començar a traduir obres de Shakespeare i el mateix Zamenhof va dedicar molts anys a la traducció de la Bíblia. Al mateix temps va començar a florir una literatura pròpia, sobretot en poesia.

L'ESPERANTO AVUI

Els diversos conflictes bèl·lics del segle xx, especialment les dues guerres mun-

diverses i esperanto no era un barreja estranya, que quedés forçada, feta de qualsevol manera, sinó que tenia de cap a peus una gran coherència, tant o més que qualsevol altre idioma. I a més es demostrava que tant la podien aprendre gent de parla russa, com alemanya, com francesa. Tant per les seves peculiaritats com a experiment de caire lingüístic, com per les motivacions humanes de fons que posseïa, l'esperanto va atraure un cert nombre de gent erudita. Així, per exemple, l'escriptor rus Tolstoj (1828-1910) hi va simpatitzar i en va elogiar en una carta els avantatges, i diversos personatges destacats de l'època es van sumar completament al moviment. Entre ells cal destacar l'alemany Wilhelm Os-

sur-Mer, vora el pas de Calais. La bandera esperantista, el rectangle amb l'estel verd —símbol de l'esperança— va onejar per primera vegada oficialment. En aquesta primera trobada hi van assistir 688 persones de vint països diferents. Si la correspondència inicial havia estat un repte per a la llengua, aquest congrés n'era la prova definitiva. L'esperanto funcionava per escrit entre gent de llengües diferents. Però fins llavors no s'havia provat gaire de fer parlar persones de procedència lingüística diversa en esperanto. Tothom estava expectant, i quan Zamenhof va començar a pronunciar el discurs d'inauguració, el va interrompre una allau d'aplaudiments. El

primers congressos internacionals, van afectar molt el moviment esperantista, basat en la intercomprensió dels pobles. Però fins i tot uns esdeveniments com aquests van ser superats i l'esperantisme va continuar amb els seus objectius. Durant els darrers decennis la llengua internacional s'ha estès amb força en països del Tercer Món i de l'Extrem Orient, on ha estat tant o més ben acollit que en molts països d'Europa. Prova d'això és que el Congrés Internacional d'enguany se celebrarà a Fortaleza, Brasil, del 3 al 10 d'agost.

Al mateix temps, però, la situació lingüística internacional, dominada per l'anglès, sembla que posa difícil el progrés de l'esperanto. És justament, però, en aquesta situació, que l'esperanto té més raó d'existir. La llengua internacional, encara que està formada per paraules en gran part provinents de llengües europees, s'ha comprovat que és assimilada amb molta més facilitat que l'anglès fins i tot per parlants de llengües tan distanciadades com el japonès, l'indi o l'àrab. Però potser encara més que la senzillesa, allò que fa de l'esperanto una llengua per al món d'avui és el que s'ha anomenat la idea interna; l'objectiu de Zamenhof, no ho oblidem, no era crear un idioma més o menys original i prou. La finalitat última era fer una llengua comuna per a tothom, en la qual ningú no s'hi sentís estrany, que no tingués cap nació concreta al darrere. No és la llengua d'una nació, sinó la de tot el món. Només una llengua així no aixeca suspicàcies, i és un primer pas per acostar gent que d'una altra manera mai no ho haurien intentat. I qui gosa dubtar que aquest missatge pacificador avui no és necessari?

Sense aquest rerefons no es pot entendre la importància i la necessitat d'aquesta llengua planificada. Zamenhof ho va ex-

pressar enèrgicament al Congrés Internacional de Ginebra del 1906: «Si nosaltres, els primers lluitadors de l'esperanto, fòsim obligats a evitar del nostre afer tot ideal, indignament estriparíem i cremaríem tot el que havíem escrit per a l'esperanto, anul·laríem amb dolor la tasca i els sacrificis de tota la nostra vida, foragitaríem lluny l'estel verd que penja al nostre pit.» (E.F.)

L'esperanto a Catalunya

L'arribada de l'esperantisme al Principat va coincidir amb l'inici del segle xx. El 1902 es va fer el primer curs públic d'esperanto a Barcelona. L'empenta del moviment català, gràcies en bona part a l'esforç de l'escriptor Frederic Pujulà i Vallès,

Cristianisme i esperantisme en Tolstoj

Els esperantistes es van posar en contacte amb el gran escriptor rus Lev Tolstoj, i li van fer arribar un llibre per aprendre l'esperanto. L'autor de *Guerra i Pau* i d'*Anna Karenina*, va publicar el 1894 una carta d'agraïment on elogiava el nou idioma i no dubtava de relacionar-lo amb els ideals cristians: «La facilitat del seu aprenentatge és tal que, havent rebut una gramàtica, un diccionari i deu articles en aquesta llengua, amb no més de dues hores vaig tenir la possibilitat, si no d'escriure-hi, tanmateix de llegir-la amb tota llibertat.

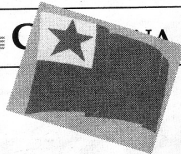
De totes maneres, els sacrificis que exigiria als homes del nostre món europeu dedicar una mica de temps a l'aprenentatge d'aquesta llengua són tan insignificants i els resultats que podrien venir si tots —almenys els europeus i els americans, tots cristians— fessin seva aquesta llengua, serien tan grans que hom no pot deixar de fer aquesta prova. Sempre he opinat que no hi ha cap ciència més cristiana que saber llengües, aquest saber que possibilita la comunicació i la unificació al més gran nombre d'homes. He vist moltes vegades que els homes s'han fet enemics per culpa de l'impediment mecànic a una comprensió recíproca. I així l'aprenentatge de l'esperanto i la seva propagació és sens dubte un afer cristià que ajuda a la implantació del Regne de Déu, d'aquell afer que és el principal i únic destí de la vida humana.»

Associació Catalana d'Esperanto
Apartat 290 08200 - Sabadell
a/e: kea@stel.net - Tel. 937 163 633

Pàgina web: <http://www.stel.net/esperanto/kea>

Per a cursos d'esperanto també us podeu dirigir al Club d'Amics de la Unesco:

C/ Mallorca, 207 pral.
08036, Barcelona
Tel. 934 539 507

Gabriel Mora i Arana és un catòlic vinculat des de fa anys a l'esperantisme

«L'èxit de l'esperanto ha estat adaptar-se a cada moment històric»

Va entrar en el món esperantista de jove, encara sota la dictadura, no gaire amiga de la llengua internacional. Ha col·laborat en diverses revistes esperantistes internacionals, i va estar vinculat durant molts anys a IKUE, amb la qual va participar en més d'una trobada. Com a home de lletres que és també ha participat en concursos poètics, tant en esperanto com en català, i durant nou anys va ser secretari dels jocs florals esperantistes.

—Podem creure que, tot i la imposició de l'anglès, la supervivència de l'esperanto ha estat un èxit?

—L'anglès és la llengua de predomini per raons econòmiques i polítiques, però no es pot considerar per ella mateixa internacional, no ha estat creada per a aquesta finalitat; l'esperanto sí. Les raons perquè l'anglès s'ha expandit tant són de tota mena menys lingüístiques. Al món es parlen moltíssimes llengües i totes s'han de superdir a l'anglès. Qualsevol llengua natural, no planificada, té al darrere uns governs i una societat molt concretes, i acceptar la

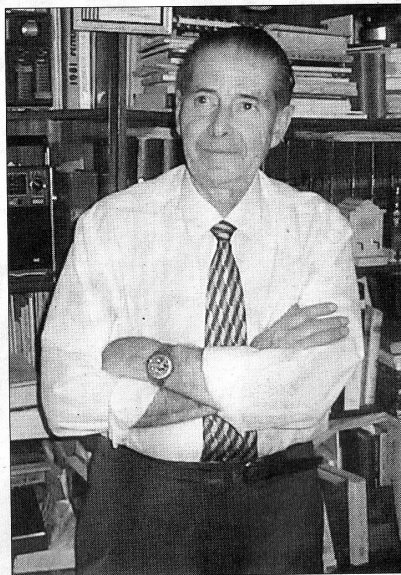
submissió a aquesta llengua té conseqüències més enllà del fet idiomàtic.

L'esperanto, en canvi, no té al darrere cap estat ni cultura determinada. I tot i això, i malgrat l'hegemonia de la llengua anglesa, l'esperanto ha aconseguit continuar sent parlat. I encara més, s'ha sabut adaptar a cada moment històric, amb l'adquisició de neologismes, ampliant el vocabulari especialitzat, introduint-hi els canvis necessaris. Afortunadament, per la pròpia estructura és una llengua molt adaptable, flexible. Prova d'això és que tan útil és per a l'enginyeria com per a la literatura.

Tot i els avantatges que té troba reticències, perquè cada nació és molt gelosa de la pròpia llengua, sobretot les més esteses i predominants, i no volen perdre el protagonisme que ara tenen.

—La idea de rerefons de la llengua internacional, la comprensió entre tots els homes, encaixa dins dels ideals cristians? Creu que s'hi sent identificada l'Església?

—Tot i que l'esperantisme és ideològicament neutral, i per tant aconfessional, la coincidència entre els seus ideals i els cristians em semblen clars. L'esperanto és l'única llengua nascuda específicament per posar pau i comprensió entre els homes. Aquesta idea està molt a prop de l'esperit cristià. Prova d'això és, d'una banda, l'interès que de sempre ha mostrat l'Església catòlica per la llengua internacional, especialment el papa Joan Pau II, i

Gabriel Mora i Arana

de l'altra, que hi ha hagut catòlics molt vinculats a l'esperantisme gairebé des de les beceroles del moviment, com és el cas d'IKUE. També és significatiu que entre les primeres obres que es van traduir a l'esperanto hi hagués la Bíblia.

—En el llibre *Esperanto. La nova latino de la eklezio* Ulrich Matthias parla de les grans possibilitats de la llengua internacional en l'Església. Què en pensa?

—El llatí és la llengua oficial de l'Església des de sempre, i és de les poques institucions que l'ha continuat fent servir sense interrupcions, cosa que s'ha de tenir molt en compte. Però potser no seria tan descabellat plantejar-hi l'ús de l'esperanto. No sé si com a llengua oficial, però atès que l'Església és una comunitat que agrupa gent de races, cultures i llengües molt diverses, l'aposta per l'esperanto sembla una solució d'allò més lògica i justa.

He assistit a nombroses misses en esperanto, amb fidels d'arreu del món, i no hi ha hagut mai cap mena de problema. Tothom ho entenia igual de bé, tot i ser tan diferents els uns dels altres, i aquesta és una sensació molt especial. Hi ha una comprensió directa, sense traductors, franca, perquè és una llengua neutral i sense influències polítiques.

—Creu que es pot convertir l'esperanto, atès el seu esperit integrador, en una eina útil per a l'ecumenisme?

—Indubtablement la llengua internacional és una mitjà molt bo per als objectius ecumènics, excel·lent diria jo. De fet, el doctor Zamenhof ja havia previst aquesta utilitat de l'esperanto, i creia veritablement en una futura entesa entre les religions. L'esperantisme ha recollit en bona part aquest esperit unificador i respectuós en la institució TEL, la Lliga Universal Ecumènica. Crec que la via de l'ecumenisme és molt prometedora.

Reportatge:

Eduard Brufau

Reconeixement internacional

L'esperanto ha estat reconegut per diverses institucions internacionals. La Unesco, per exemple, la va reconèixer i en va recomanar l'ús el 1954, davant la petició de 492 organitzacions esperantistes de tot el món, que representaven més de 15 milions de persones. El 1966 també va rebre el reconeixement de l'ONU, arran d'una proposta de l'Associació Universal d'Esperanto (UEA), avalada per 3.843 organitzacions representatives de 71 milions de membres. També ha rebut el reconeixement i el suport de l'Organització Internacional del Turisme i de la Creu Roja.

El Parenostre en esperanto

Nia Patro, kiu estas en la ĉielo, sanktigata estu via nomo. Venu via regno. Fariĝu via volo kiel en la ĉielo, tiel ankaŭ la tero. Nian panon ĉiutagan donu al ni hodiaŭ, kaj pardonu al ni niajn ŝuldojn, kiel ankaŭ ni pardonas al niaj ŝuldantoj. Kaj ne konduku nin en tenton, sed liberigu nin de la malbono. Amen.

Lejzer Ludwik Zamenhof

Lejzer Ludwik Zamenhof va néixer el 15 de desembre del 1859 a Bialystok, avui situada a l'est de Polònia, però llavors inclosa dins l'imperi rus. En aquella regió confluen moltes llengües; d'una banda hi havia el rus, que era la llengua oficial (i la de la família Zamenhof), però bona part de la població parlava el polonès. També s'hi podien sentir amb certa freqüència el bielorus, el lituà, l'alemany i el *jiddisch* (llengua de base germànica pròpia dels jueus centreeuropeus). A tot això hi hem d'afegir que Zamenhof tenia coneixements de francès, anglès, llatí, grec i hebreu. El creador de l'esperanto, per tant, es va criar en un ambient plurilingüe, on era normal dominar a la perfecció diverses d'aquestes llengües.

Zamenhof era un home prou sensible per observar i sentir com a pròpies totes les injustícies que algunes d'aquestes comunitats lingüístiques cometien contra les altres pel simple fet de parlar una llengua diferent. Així per exemple el rus s'imposava amb mà de ferro com

l'única llengua oficial, i perseguia amb especial contundència el polonès. Tot i que els polonesos se sentien oprimits, incomprensiblement ells també feien sentir una opressió semblant cap als de parla alemanya i *jiddisch*. I al final, els qui molt sovint acabaven rebent la pitjor part eren els jueus. La persecució de la comunitat hebrea era una vàlvula d'escapament promoguda pel govern tsarista per desviar la tensió en temps difícils, és a dir, habitualment. Les contínues escenes de violència, misèria i tensió van impressionar fortament el petit Zamenhof, tant que va voler dedicar la resta de la seva vida a pal·liar els patiments de la humanitat. Per a tal fi va prendre dues opcions: primera, fer-se metge per guarir els mals del cos dels homes; i segona, crear una llengua que no representés cap ètnia i amb la qual tothom es pogués identificar i entendre. Aquest va ser el seu projecte de vida.

Es va fer efectivament metge, en l'especialitat d'oculista, perquè a la comarca de Bialystok era fre-

qüent trobar nens, sobretot jueus, amb els ulls malmesos pels exaltats d'altres ètnies. Exercint la seva professió Zamenhof percebia de pròpia mà tota la misèria imaginable, perquè la majoria dels seus clients eren pobres. En ell era freqüent no cobrar les visites, i més d'una vegada havia pagat el pacient perquè es pogués comprar els medicaments. Amb tot això és fàcil endevinar que els honoraris no li permetien una vida gaire luxosa.

Com a inventor de l'esperanto Zamenhof va tenir el bonic gest de no apropiarse'l, de no oposar-se a les reformes que els altres suggerien. Ell va deixar la llengua com a herència a tota la humanitat. El fet que alhora de donar a conèixer la llengua internacional ho fes amb el pseudònim de Dr. Esperanto és per ell mateix prou eloqüent: es presentava com una persona que espera, però no passivament, sinó plena d'esperança. Aquesta esperança, curiosament, també la trobem en el mateix mot Zamenhof. Aquests cognom d'origen alemany es tradueix literalment per «casa de llavors», o millor, «graner», que molts han associat a aquesta voluntat seva de futura promesa. El més curiós del cas és que l'acabament *hof* és una arrel alemanya que significa «esperança».

